DR. P. MALAKAUSKIS

Bažnytinė cenzūra ir draudžiamosios knygos

KAUNAS ∴ ∴ ∴ 1931

DR. P. MALAKAUSKIS

Bažnytinė cenzūra ir draudžiamosios knygos

KAUNAS ∴ ∴ ∴ 1931

Bažnytinė cenzūra ir draudžiamosios knygos

1. Apskritai.

1 Bažnyčia gali įsakyti, kad dvasinės knygos nebūtų išleidžiamos be Jos cenzūros. Tai Bažnyčios cenzūros teisė (ius praeviae censurae). Be to, Bažnyčia dėl teisingos priežasties gali uždrausti bet kuriuos blogus rašinius. Tai Bažnyčios teisė uždrausti knygos ir t. t. (ius prohibitionis).

Kalbamasias Bažnyčios teises įrodo štai kas:

1) Blogi rašiniai kenkia žmogaus sielai. Nuo bloga turi saugoti Bažnyčia savo valdinius.

2) Jau įgimtoji teisė draudžia blogus rašinius. Bažnyčia yra jos saugotoja ir aiškintoja. Todėl gali aiškinti ir skelbti tai, kas įgmtaja teise draudžiama.

3) Bažnyčia yra tikėjimo ir dorovės mokytoja ir saugotoja. Kas ardo tikėjimą ir įžeidžia dorovę, prieš tai turi reaguoti, veikti. Bet kuri negerovė sėkmingiausiai pašalinama, užbėgant jos pavojui už akių. Tai mūsų klausime atliks preventyvinė cenzūra.Bet kalbamasis dalykas galimas padaryti. nors mažiau sėkmingai, taip pat paskiau, draudžiant pavojingus rašinius laikyti, skaityti ir t. t.

4) Blogi rašiniai kenkia ar neleidžia Bažnyčiai pasiekti savo tikslą. Bažnyčia yra tobula draugija.Todėl turi visas reikalingas savo tikslo priemones ir konsekvenčiai gali uždrausti blogus rašinius.

5) Net valstybė gali uždrausti tuos rašinius, kurie ardo visuomenės tvarką.Juo labiau Bažnyčia gali uždrausti tuos rašinius,kurie ardo antagamtinį gyvenimą; nes tai svarbu.

Bažnyčios cenzūra ir draudimas blogų knygų ir rašinių vis dėlto neįžeidžia sąžinės ir nuomonių laisvės. Nes tik tiesą ir gerą teturi teisę egzistuoti ir Bažnyčios cenzūra tesiekia apsaugoti tikėjimą ir dorovę nuo puvėsių. Taip pat negalima sakyti, jog Bažnyčia, draudama blogąsias knygas, kurstanti blogų žmonių žingeidumą jas skaityti ir t. t. Todėl toks draudimas nepasiekias savo tikslo, net daugiau bloga padaras. Jeigu tai būtų teisinga, tas pat reikėtų pasakyti apie įgimtosios teisės draudžiamąsias knygas, kas tvirtinti būtų neišmintinga. Geras žmogus kaip tik paklausys išmintingos Bažnyčios kalbos. Tai ir svarbu.

Bažnyčia, išleisdama cenzūrą ir draudama blogus rašinius, daug gera padaro. Nes, be kitko, šiandien tiek daug išleidžiama knygų, jog nebesuskubsi nė gerųjų visų jų perskaityti. Tai kam man begaudyti vėjai. O kiek pavojaus išvengiama!

2. Jau nuo senų senovės Bažnyčia kariauja su blogais rašiniais. Pirmasis blogų rašinių pažymėto ir formališko pasmerkimo ir draudimo pavyzdys — Niciejos susirinkimas (325), kurs iškilmingai pasmerkė Arijaus

knygą antrašte „Thalia". Tą sprendimą įvykdyti padėjo imper. Konstantinas D. Paskiau buvo pasmerktos Origino, Pelagijaus, manichiejų, nestorijonių ir priscilijonių knygos. Šv. tėvas Gelazijus (495—496) išleido tam tikrą draudžiamųjų knygų dekretą indeksą. Visuotinis Konstantinopolio III sus. (680—681) ir Trulos sinodas (692) pasmerkė ir įsakė sudeginti daug blogų rašinių. Taip pat Romos sinodas (755) įsakė sudeginti Adalberto raštus ir Niciejos II sus. (787) — ikonoklastų knygas.

Viduriniais amžiais Bažnyčia taip pat smerkdavo ir drausdavo blogus raštus ir knygas. Pav., šv. tėvas Inocentas II įsakė sudeginti Abaelardo teologijos įvadą. Šv. tėvai Grigalius IX (1239) ir Inocentas IV (1244) pasmerkė žydų talmudą ir t. t.

Išradus spaudą XV amž., netikri humanistai ir pseudoreformatoriai daug išleido neteisingų ir blogų knygų ir rašinių — rašinių ir knygų, kurios įžeidė tikėjimą, dorovę ir Bažnyčios drausmę. Bloga spausdinta kalba yra pavojingesnė už nerašytinį žodį — žaibo greitumu paplinta. Todėl Bažnyčia dar daugiau turėjo budėti ir kariauti su spausdintais blogais rašiniais. Blogos knygos imamos rankioti į tam tikrus katalogus. Tai pirma padarė atskirų kraštų bažnytiniai susirinkimai, Apaštališkojo Sosto legatai, vyskupai ir t. t. Galop, šv. tėvas Pijus IV (1559) visas jas sudėjo į vieną katalogą ir pirmasis paskelbė tikrąjį draudžiamųjų knygų indeksą antrašte „Index Romanus librorum prohibitorum". Tas pat šv. tėvas, prašomas Tridento susirinkimo, 1567 m. išleido naują draudžiamųjų knygų indeksą. Paskutinysis suskirstytas į dvi dalis. Pirmojoj daly įdėta 10 apskritų taisyklių (regulae generales), kur pasmerkiamos įvairių rūšių knygos. Antrojoj daly įdėtas in specie įvardytų draudžiamųjų knygų katalogas. Šv. tėvas Pijus V įkūrė Indekso kongregaciją. Jos dalykas buvo uždraudinėti blogos knygos. Šv. tėvas Benediktas XIV pertvarkė draudžiamųjų knygų reikalą ir jį pavedė Indekso ir Inkvizicijos kongregacijoms tvarkyti. Paskutiniosios daug knygų pasmerkta. Bet ir šv. tėvai patys nesiliovė uždraudinėję blogus rašinius. Šv. tėvas Leonas XIII išleido konst. „Officiorum et munerum", 1897 m. 25 saus., kur iš naujo pertvarkė ir draudžiamųjų knygų įstatymus sukodifikavo. Šv. tėvas Benediktas XV motu propr. „Alloquentes", 1917 m. 25 kovo, atšaukė Indekso kongregaciją ir draudžiamųjų knygų reikalą pavedė Šv. Officijos kongregacijai. Be to, jis įsakė sustatyti naują draudžiamųjų knygų indeksą. Kodeksas I. C. galutinai sutvarkė draudžiamųjų knygų dalyką. Tik tai mažai tesiskiria nuo Leono XIII draužiamųjų knygų įstatymų. Šv. Tėvas Pijus XI išleido naują draudžiamųjų knygų indeksą. Paskutinysis jo leidimas išėjo 1930 m.

3 Kodeksas I. C. knygas supranta dvejaip, būtent, plačiąja ir tikrąja prasme.

Į knygas plačiąja prasme įeina šiaipjau knygos, brošiūros, laikraščiai ir kiti rašiniai. Tą prasme knygos vartojamos visame Kodekso I. C. III kn. XXIII titule (kan. 1384—1405). Išimtys: a) Kai kas kita pažymėtai pasakyta. Pavyzdys — kan. 1399, n. 5, kur skyrium minimos knygos ir skyrium knygos ir knygutės (libri et libelli). Taigi pirmuoju atveju knygos suprantamos tikrąja prasme. b) Kai kitos prasmės reikalauja pati daiktų įgimtis. Pav., vienokios reikia cenzūros knygoms, kitokios — laikraščiams ir lapeliams. c) Kai kitos prasmės reikalauja kontekstas. Pav., kan. 1386 knygas skiria nuo laikraščių, lapelių ir periodinių leidinių.

Knygoms tikrąja prasme reikia šių dalykų:

1) Knygos, apskritai, turi būti spausdintos. Todėl ne knygos: rankraščiai, litografuotas, hektografuotas ir fotografuotas rašinys, jeigu skiriamas mokiniams ar negausingai kuopelei žmonių. Jeigu jis būtų skiriamas daugeliui vartoti, tai kas kita — vis dėlto knygos.

2) Turi būti tam tikro didumo. Čia, vienų nuomone[1]), reikia 10 psl. in folio, arba 160 psl. in 8°; kitų[2]) — apie 250 psl. in. 8°. Taigi knygos vadinasi tie spausdiniai, kurie yra bent 160—250 psl. in 8°. Tik baudžiamuosiuose įstatymuose knygomis vadintina tik 250 psl. in 8°: bausmės aiškintinos yra suglaustai. Atbulai, knygos nesivadina brošiūros, laikraščiai, savaime žurnalai, spausdinti lapeliai ir t. t.

Jeigu knygos leidžiamos dalimis, tai knygos bus tada, kai bus išleistas visas veikalas. Atbulai, atskiros to veikalo dalys ne knygos. Išimtis — jeigu atskira knygos dalis būtų tokio didumo, kur jau savaime vadinama knyga.

Galop, knygomis nevadinamos brošiūros, sudėtos į vieną krūvą, arba į vieną knygą.

3) Objekto atžvilgiu knygos turi sudaryti morališkai vieną veikalą (unitatem). Todėl knyga nesivadina tas rašinys, į kurį įdėta daug straipsnių, parašytų įvairiomis temomis ir įvairių autorių. Taip pat ne knyga — krestomatija, kur sudėti daugelio rašytojų rašinėliai.

Ar laikraščiai, sudėti į vieną knygą, sudaro knygą tikrąja prasme? Čia veizėtina, ar jie yra tikrųjų knygų didumo ir ar esama objekto vienumo. Jeigu taip, tai knygos. Kitaip jų negalima pavadinti knygomis. Taigi, jeigu laikraštis kalba įvairiomis temomis, kur nesama jokio vienumo objekto ar bent tendencijos atžvilgiais, tai nebus knygos. Atbulai, jeigu bent nuolatinis (habitualis) turinys sudaro bet kurios rūšies ar tendencijos vienumą, tai, išleidus laikraščio knygų reikalaujamo puslapių skaičių, ima vadintis knygos. Todėl filosofijos, teisių, gamtos periodiniai leidiniai, leidžiami atskiromis brošiūromis ar sąsiuviniais, yra tikros knygos, išleidus tikrųjų knygų didumą. Juo labiau tai pasakytina apie periodinius eretikų leidinius, kur nuolat įrodinėjama erezija[3]).

2. Bažnytinė cenzūra.

1. Bažnyčios cenzūroj reikia skirti cenzūra ir leidimas (licentia).

Cenzūra yra autoritetyvus kompetingo vyresniojo pareiškimas, jog tam tikra knyga galinti būti išleista be tikėjimo ir dorovės pavojaus. Bet cenzūra vis dėlto nepasako, jog knygoj nesą jokios mokslo klaidos.

---

[1]) Pav.: Fr. Schmalzgrueber, Jus canonicum universum, Lib. V. tit. 7, n. 55; A. Vermeersch, Theologiae moralis principia - responsa - consilia, Romae 1921, III n. 900.

[2]) Pav.: A. Vermeersch et I. Creusen, Epitome iuris canonici, Mechliniae — Romae 1925, III² n. 517.

[3]) S. C. S. Off., 13 ian. 1892.

Leidimas tik leidžia spausdinti.

Cenzūra skiriasi nuo leidimo štai kuo: a) Kiekvienoj cenzūroj glūdi leidimas. Atbulai, leidimas galimas duoti taip pat skyrium. b) Cenzūra liečia knygą. O leidimas liečia autorių ar leidėją. c) Cenzūra yra specialinė, atsieit, atskirais atvejais duodama. Leidimas gali būti net generalinis. d) Cenzūra žymima „nihil obstat", „imprimi potest", o leidimas — „edatur" ir t. t.

Kartais reikia cenzūros, kartais užtenka vien leidimo. Dar kartais reikia vieno asmens ar vyresniojo cenzūros, o kito asmens leidimo.

2. Bažnytinė priešbuvė cenzūra pirma buvo įsakyta dalinėmis teisėmis. Tai padaryta, išradus spaudą.

Šv. tėvas Aleksandras VI (1501) kai kurioms Vokietijos bažnytinėms provincijoms įsakė bet kurių spausdinamų knygų ir rašinių priešbuvę cenzūrą. Neklausos pačių įvykių įkrisdavo į ekskomuniką. Laterano V sus. išleido visuotinę priešbuvę bet kurių knygų ir rašinių cenzūrą. Bausmė buvo tokia pat, kaip Aleksandro VI. Šv. tėvas Pijus IV suminkštino priešbuvę bažnytinę cenzūrą. Šv. tėvas Leonas XIII ją visai pertvarkė ir dar labiau suminkštino. Mažne visa tai įdėta Kodekse I. C.

3. Seniau bet kurioms knygoms ir rašiniams reikėdavo priešbuvės cenzūros. Dabar pasaulinėms knygoms nebereikia bažnytinės cenzūros. Kartais jos nebereikia net iš dalies tikybiniams rašiniams.

Priešbuvės bažnytinės cenzūros reikia toms spausdinamoms knygoms, kuriàs įvardijà kan. 1385, § 1. Štai jos:

1) Šv. Rašto knygos, jų pastabos ir aiškinimai. Čia Šv. Rašto knygos suprantamos originalai, nes apie Jo vertimus kalba kitas kanonas, būtent, 1391. Nesvarbu, ar jos leidžiamos be paaiškinimų ar su paaiškinimais. Priešbuvės cenzūros reikia net pačioms Šv. Rašto pastaboms ir paaiškinimams.

2) Knygos kurios pridera prie Šv. Rašto. Tokios yra, pav., Sv. Rašto egzegezė, įvadas (generalinis ar specialinis).

Knygos, kurios pridera prie teologijos, atsieit, fundamentalinės (apologetikos), dogmatinės ir moralinės.

Knygos, kurios pridera prie bažnytinės istorijos. Nesvarbu, ar ji yra visuotinė ar dalinė, bažnytinių susirinkimų, šv. tėvų, vyskupų, vienuolių, erezijų, šventųjų gyvenimai ir t. t.

Knygos, kurios pridera prie bažnytinių teisių, pav., bažnytinių teisių šaltiniai, viešosios bažnytinės teisės, Kodekso I. C. aiškinimai, dalinės bažnytinės teisės ir t. t.

Knygos, kurios pridera prie natūralinės teologijos, arba teodicejos.

Knygos, kurios pridera prie natūralinės dorovės arba etikos — etikos generalinės ir specialinės, pav., individualinės ir visuomeninės natūralinės teisės ir t. t.

Bet kurios kitos tikybos ir dorovės knygos, pav., liturgikos, sociologijos moralinių ir tikybinių atžvilgiais ir t. t.

3) Knygos ir knygutės maldų, devocijos, tikybos, dorovės, asketikos ir mistikos mokslo ar mokymo, kur tarnauja pamaldumui sukurti. Atbulai, čia neįeina kalbamųjų dalykų šiaipjau lapeliai ir t. t. Tai rodo kan. 1385, § 1, n. 2 žodžiai „libri et libelli".

4) Rašiniai, kurie tam tikrai liečia tikybą ar dorovę. Tai plati sritis. Nes čia įeina net tie pasauliniai rašiniai, kur bent vienas puslapis tam tikrai kalba apie tikėjimą ar dorovę ir t. t.

5) Šventi paveikslai, bet kaip spausdinami. Šventi — suprantami tie paveikslai, kurie viešai bus vartojami Dievo kultui ar pamaldumui. Atbulai, čia galima neįimti tų šventųjų paveikslų, kurie spausdinami meno pavyzdžiui. Bet kaip spausdinami — tipografuojami, litografuojami, fotografuojami, fototipuojami ir t. t.

Nesvarbu, ar kalbamieji paveikslai spausdinami su maldelėmis ar be jų. Taip pat nesvarbu, ar jie pirmą kartą spausdinami ar yra atspaudai. Nes kan. 1385, § 1, n. 3 kalba be restrikcijos.

Į kalbamuosius paveikslus vis dėlto neįeina piešiamieji paveikslai, skulptūra, freskai, reliefai, medaliai ir t. t. Pamatas paprasčiausias — jie ne „imprimuntur". O kan. 1385, § 1, n. 3 tik tokiems paveikslams tereikalauja bažnytinės cenzūros.

Visas kalbėtąsias knygas, rašinius ir paveikslus cenzūruoti gali autoriaus, pardavinėjimo ar spausdinimo vietos ordinaras arba vyskupijos tvarkytojas. Išimtųjų vienuolių autoriaus savas vietos ordinaras mūsų atveju bus tos vietos ordinaras, kur yra jų vienuolijos namas. Jeigu vienas vietos ordinaras neigiamai atsakė į prašymą cenzūros, tai galima kreiptis į kitą kalbėtųjų vietos ordinarų. Čia reikia pranešti, kad anas ordinaras yra neigiamai atsakęs. Naujasis vietos ordinaras gali įvykdyti cenzūros prašymą, net nepasiįdomavęs apie pirmesnio neigiamo atsakymo priežastį.

Be to, kalbėtųjų dalykų bažnytinės cenzūros reikia taip dvasiškiams, taip pasauliniankams. taip vienuoliams (kan. 1385, §§ 1 ir 3). Tik paskutiniesiems dar reikia savo aukštesniųjų vyresniųjų leidimo (licentia superioris maioris — kan. 1385, § 3).

4. Leidimo spausdinti reikia tiems rašiniams, apie kuriuos kalba kan. 1386. Ir tai:

1) Dvasiškiai turi gauti savo ordinaro sutikimą šiais atvejais:

a) Kai spausdina šiaipjau pasaulines knygas, pav., fizikos, istorijos, matematikos ir t. t.

b) Kai rašo šiaipjau laikraščiuose, lapeliuose ir periodiniuose leidiniuose.

c) Kai nori ar turi būti laikraščio, šiaipjau lapelių ar periodinių leidinių tikraisiais ar atsakingaisiais redaktoriais.

Čia savas ordinaras suprantamas tos vietos ordinaras, į kurio vyskupiją dvasiškis yra inkardinuotas ar įrašytas.

Sutikimas galimas duoti atskirais atvejais ir net „semel pro semper" arba generaliniu būdu.

Kalbamojo įstatymo pamatas yra tas, kad dvasiškiai nesiimtų tokio darbo, kuriam netinka, ir tuo nepadarytų gėdos savo luomui.

2) Venuoliai ką tik kalbėtiems rašiniams rašyti ar redaguoti turi turėti savo aukštesniojo vyresniojo leidimą ir vietos ordinaro sutikimą. Pirmiau gautinas savo vyresniojo leidimas, paskiau vietos ordinaro sutikimas. Paskutinysis suprastinas tos vietos, kur yra vienuolio gyvenamasis vienuolynas. Taip įprastai šis dalykas suprantamas. Kai kurie kanonistai

vis dėlto sako, jog čia vietos ordinaras galimas esąs suprasti vienuolyno, pardavinėjimo ir spausdinimo vietos ordinaras[1]). Tai jie išveda iš kan. 1385, §§ 2—3. Bet tai, mano galva, nevykusi ir nieko neparemta analogija.

Kalbamasis vienuolių vyresniojo leidimas ir vietos ordinaro sutikimas galimas duoti generaliniu būdu.

3) Taip dvasiškiai, taip vienuoliai, taip net pasaulininkai negali nieko rašyti tuose laikraščiuose, lapeliuose ir periodiniuose leidiniuose, kurie įprastai užpuldinėja katalikų tikybą ar dorovę (kan. 1386, § 2). Pasakiau į p r a s t a i. Tai reiškia ne vieną kitą kartą, bet dažnai ar daug kartų. Negalima rašyti nei straipsnių nei korespondencijų ir t. t. Negalima dėti net laiškų ir t. t. Išimtis — atšaukimas šmeižimo, neteisybės ir t. t.

Ar kalbamuosiuose laikraščiuose galima kas skelbti, pav., knygos, susirinkimai, prekių dalykai, sveikinimai, užuojautos ir t. t.? Tai kai kurie kanonistai neigia[2]). Tai, mano galva, ne tiesa. Nes kan. 1386, § 2 tų dalykų neįvardija, o į jo terminą „conscribere" jie neįeina. Išimtis—jeigu būtų bendrininkavimas (cooperatio) ar papiktinimas, pav., tuo būdu laikraščiui duotų pelną, padarytų įdomų, skaitytiną, išpopularintų ir t. t. Tais atvejais draudžia įgimtoji teisė.

Kalbamuosiuose laikraščiuose, lapeliuose ir periodiniuose leidiniuose tegalima rašyti dėl teisingos ir protingos priežasties (iusta ac rationabilis causa — kan. 1386, § 2). Pav.: nėra iš ko gyventi, reikia apsiginti, reikia apginti kiti, tikėjimas, Bažnyčia ir t. t. Nes tai pateisina nuo įgimtosios teisės draudimo. Tik pati priežastis turi būti patikrinta vietos ordinaro (kan. 1386, § 2). Tai įsakyta iliuzijoms išvengti. Greitame reikale vietos ordinaro leidimas vis dėlto suponuojamas.

4) Kartais šį tą draudžia dalinės bažnytinės teisės. Tu pavyzdžių gali eiti Kauno Arkivyskupo Metropolito raštas, 1929 m. vas. mėn. 7 d. Jis skamba šiaip: „Gerb. Kauno arkivyskupijos dvasiškiams.

Kai kurie mūsų tėvynėj leidžiami laikraščiai ir periodiniai leidiniai, kurie net atvirai dedasi neužpuolą katalikų tikybos ir dorovės, labai drąsiai nagrinėja Bažnyčios drausmės, dvasiškių luomo priedermių, Bažnyčios herarchijos ir net pačios Bažnyčios mokslo dalykus ir tuo būdu skleidžia tikinčiųjų tarpe labai pavojingas idejas. Ta drąsa liepia Jums būdėti ir būti atsargiems.

Negerovę padidina tai, kad tokiuose laikraščiuose ir periodiniuose leidiniuose rašo kunigai, iš kurių vieni yra neabejojamai pagarsėję mokslu ir autoritetu, kiti pasislėpę arba anonimu prisidengę, bet vis dėlto bet kuriuo būdu išsiduoda kunigai esą. Primename Kodekso I. C. priešbuvės knygų cenzūros įsakymus ir labiausiai kan. 1386 įsakome, kad šv. kanonų laikraščių, lapelių ir periodinių leidinių įsakymų griežtai laikytumėties. Ir tai:

1) Nė vienas kunigas negali redaguoti jokio, net religinio ir dorovės, laikraščio, leidžiamo Kauno arkivyskupijoj, be priešbuvės tos arkivyskupijos ordinaro leidimo;

---

[1]) Pav.: A. V e r m e e r s c h, Theologiae moralis, III n. 892; A. B l a t, Commentarium textus Codicis Iuris Canonici, Romae 1923, III n. 334.

[2]) Pav.: A. B l a t. Commentarium in textum Codicis Iuris Canonici, III 338; F. C l a e y s B o u u a e r t et G. S i m e n o n, Manuale iuris canonici[2], Gandae et Leodii 1926, 920.

2) Tie kunigai, kurie rašo Kauno arkivyskupijoj leidžiamuosiuose periodiniuose leidiniuose ar laikraščiuose, turi gauti šio ordinaro leidimą atskiriems straipsniams ir įvardyti tą periodinį leidinį ar laikraštį, kuriam skiriamas straipsnis.

Drauge pareiškiame, kad bet kurių kitų ar neraštu duotuosius leidimus rašyti be priešbuvės cenzūros visai atšaukiame"[1]).

5. Kai kuriems spausdiniams pirma reikia bažnytinės cenzūros, o paskum tam tikro leidimo. Štai atvejai:

1) Kai spausdinami beatifikacijos ar kanonizacijos dalykai. Apie tai kan. 1387 sako šiaip: „Viso tai, kas bet kaip pridera prie Dievo tarnų beatifikacijos ir kanonizacijos, negalima išleisti be S. R. C. leidimo". Pavyzdžiai — beatifikuojamų ar kanonizuojamų biografijos, dorybės, darbai, stebuklai ir t. t. Tas kanonas saisto nuo bylos pradžios iki pat beatifikacijos ar kanonizacijos galutinio sprendimo. Bylai pasibaigus, teigiamu atveju, užtenka vietos ordinaro cenzūros.

2) Kai spausdinamos atlaidų knygos, knygutės, lapeliai ir t. t. Taip, kan. 1388, § sako: „Be vietos ordinaro leidimo tenebūna išleidžiamos bet kurios atlaidų knygos, santraukos, brošiūros, lapeliai ir t. t., kur žymimas jų suteikimas". Čia knygos suprastinos tikrąja prasme. Lapeliams užtenka net vieno puslapio. Užtenka net vienos maldelės su atlaidais. Tik bet

---

[1]) „Tiesos Kelias", (of dal.) n. 2 (1929) 35—36: „Venerabili Clero Archidioecesis Kaunensis.

Haud parva temeritas, quacum diaria quaedam vel folia periodica in patria nostra prodeuntia quae etiam palam fatentur se religionem catholicam aut bonos mores non impetere, tamen quaestiones ad disciplinam ecclesiasticam, ad officia status clericalis, ad herarchiam, immo ipsam doctrinam Ecclesiae catholicam pertinentes tractandas aggrediuntur et ita errores valde perniciosas inter fideles spargunt, — ista temeritas monet vos esse debere attentos et cautos.

Malum augetur eo quod in huiusmodi diariis vel foliis aliquando scribere solent sacerdotes alii palam quorum doctrina et auctoritas extra omne dubium est, alii etiam qui, quamvis celato nomine vel sub pseudonimo latentes, hoc vel alio modo produnt se esse sacerdotes.

Ad malum quantum fieri potest, si non auferendum, saltem imminuendum revocamus Vobis, Venerabiles Fratres, in memoriam praescripta Iuris Canonici de praevia librorum censura et praesertim innixi can. 1386 mandamus ut praescripta ss. canonum de diariis et foliis et libellis periodicis stricte a Vobis serventur, prout sequitur:

[1]) Nemini sacerdotum licet moderare quamcunque ephemeridem etiam de rebus religiosis vel moribus tractantem, prodeuntem in archidiiecesi Kaunensi, sine praevia licentia Ordinariatus huius archidioecesis.

[2]) Sacerdotes qui libellis periodicis vel diariis in archidioecesi Kaunensi prodeuntibus scribunt debent obtinere pro singulis articulis licentiam huius Ordiniatus et indicare nomen illius libelli periodici vel diarii, cui articulus destinatus est.

Simulque declaramus quasvis permissiones scribendi absque praevia censura, non a Nobis et non in scriptis datas. praesentibus esse omnino revocatas".

kuriuose kalbamuosiuose rašiniuose turi būti pažymėti atlaidai. Bet nesvarbu, ar specialiniu būdu kalbama ar tik stačiai pažymėta, jog esą duoti atlaidai už tam tikrą dalyką, pav., atkalbėjimą tam tikros maldelės. Pažymėta atlaidų kiekybė, papos davėjo vardas ir data. Kitaip patys atlaidai būtų apokrifai. Atbulai, nesvarbu, ar žymimas ar ne visas atlaidų suteikimo tekstas.

Kalbamojo tam tikro leidimo vis dėlto nereikia primicijos, kunigo šventinimo ir kieno mirimo paveikslėliams. Taip kalba kanonistai[1]).

Kalbamiesiems atlaidams spausdinti reikia vietos ordinaro leidimo. Paskutinysis suprastinas tos vietos ordinaras, kur išleidžiami rašiniai. Nes kan. 1388, § 1 kalba apie spausdinimą ir nedaro jokios restrikcijos, kaip tai daro kan. 1385, § 2 ir 1390.

Jeigu atlaidų maldelės spausdinamos, nepažymėjus pačių atlaidų ir be vietos ordinaro leidimo, tai dalykas yra neleistinas, bet atlaidai vis dėlto gaunami; nes atlaidų tikrumas nepareina nuo vietos ordinaro leidimo ar jų pažymėjimo.

3) Kan. 1388, § 2: „Pažymėto Apaštališkojo Sosto leidimo reikia bet kuria kalba spausdinti taip autentiškoms maldų ir pamaldžių veiksmų kolekcijoms, kur Apaštališkasis Sostas yra davęs atlaidus, taip apaštališkųjų atlaidų katalogams, taip toms atlaidų santraukoms, kurios pirmiau buvo surinktos ir dar niekada nepatvirtintos, ar dabar pirmą kartą surinktos iš įvairių koncesijų".

Čia į Apaštališkąjį Sostą įeina taip pat Šv. Penitenciarija, nes atlaidai tvarkyti yra jos dalykas kan. 258, § 2. Atlaidų katalogas suprantamas tų atlaidų, kur šv. tėvas duoda apaštališkuoju palaiminimu rožančiams, medaliams ir t. t. ir skelbia pontifikavimo pradžioj. Atbulai, čia neįeina atskiros atlaidų maldelės. Joms užtenka vietos ordinaro leidimo kan. 1388, § 1.

4) Kan. 1389: „Romos kongregacijų dekretų kolekcijų negalima iš naujo spausdinti be atskiros kongregacijos tvarkytojo leidimo ir jų įsakytų sąlygų". A fortiori negalima pirmąjį kartą jų spausdinti be kalbamojo leidimo. Tik kongregacija čia suprastina plačiąja prasme, t. y. reikia taip pat įimti Šv. Penitenciariją. Taip bent daroma.

5) Kan. 1390: „Spausdinant liturgijos knygas ir jų dalis, ir Šventojo Sosto patvirtintąsias litanijas, spausdinimo ar pardavinėjimo vietos ordinaras turi paliudyti, jog sutinkančios su patvirtintais leidimais". Jeigu kalbamosios knygos spausdinamos neoriginaline kalba, tai spausdinimo ar pardavinėjimo vietos ordinaro liudija, jog vertimas sutinkąs su originalu.

Liturgijos knygos ir jų dalys yra, pav., mišolas, breviorius, Pontificale Romanum, Ceremoniale Episcoporum, Ceremoniale Romanum, Rituale Romanum, Memoriale Rituum ir t. t.

Šv. Sosto patvirtintosios litanijos yra, pav., Jėzaus Širdies, J. Vardo, Laterano Panelės Švenčiausios, šv. Juozapo, Visų Šventųjų, ir t. t.

Čia autoriaus vietos ordinaro liudijimo neužtenka, nes kan. 1390 jo nemini.

---

[1]) Pav.: G. Cocchi, Commentarium in Colicem Iuris Canonici, Turini - Romae 1924, III 4 n. 61; A. Vermeersch et I. Creusen, Epitome, II² n. 726; P. Claeys Bouuaert et G. Simenon, Manuale iuris canonici², Mechliniae - Romae, 1925, 921.

Atbulai, čia neįeina privatinių maldų leidiniai, kur įdedamos yra kai kurios mišolo ar brevioriaus dalys drauge su kitomis įvairiomis maldomis. Joms užtenka paprastos vietos ordinaro cenzūros.

Kan. 1259, § 2 dar sako: „Vietos ordinaras negali patvirtinti naujų viešai kalbamų litanijų".

6) Šv. Rašto vertimai—kan. 1391. Negalima spausdinti Šv. Rašto vertimų gyvosiomis kalbomis be tam tikro patvirtinimo ar cenzūros. Tai pasakytina taip apie viso, taip, apskritai, apie dalį Šv. Rašto vertimą gyvosiomis kalbomis.

Jeigu Šv. Rašto ar jo dalių vertimas spausdinamas be paaiškinimų, tai reikia Apaštališkojo Sosto patvirtinimo (probatio), pav., S. C. S. Officii. Tik be paaiškinimų iš tiesų nebetvirtinama. Jeigu Šv. Rašto ar jo dalių vertimas spausdinamas su paaiškinimais, tai užtenka autoriaus, pardavinėjimo ar spausdinimo vietos ordinaro cenzūros. Tik, be to, turi būti spausdinamas „sub vigilantia episcopi" (prižiūrint vyskupui). Taip yra nuo Leono XIII konst. „Officiorum et munerum", 1897 m. 25 saus. Kalbamasis vyskupas suprantamas autoriaus, spausdinimo ar pardavinėjimo rezidencialinis vyskupas. Tik jis turi būti tas pat, kurio buvo cenzūra. Kitaip būtų nepatogu prižiūrėti. Apvertus antrąją dalyko pusę, dėl vyskupo prižiūrėjimo taip pat cenzūros vietos ordinaras turi būti rezidencialinis vyskupas.

Reikia prižiūrėti, ar gerai išversta ir ar paaiškinimai yra teisingi ir sutinka su Šv. Tėvų ir Bažnyčios rašytojų aiškinimais. Be to, spausdinant reikia prižiūrėti, ar pats vertimas ir paaiškinimai nepakeisti, tebėra tokie pat, kaip buvo po cenzūros.

Šv. Rašto paaiškinimai gali būti ilgi ir trumpi ir tik kai kurių svarbesnių dalykų — nieko nepasakyta. Jie galimi dėti, kaip įprasta, išnašose ir kraštuose ir pradžioj ar gale vertimo ar atskirų dalių[1]).

Šv. Rašto paaiškinimai turi būti labiausiai imami iš Šv. Tėvų ir Bažnyčios rašytojų raštų. Tai dvejaip galima padaryti, būtent, tarpiškai (mediate) ir tolygiu būdu (aequivalenter). T a r p i š k a i — jeigu aiškinama, sutinkant su Bažnyčios tradicija, iš kur rašytojai katalikai sėmė savo paaiškinimus. T o l y g i u b ū d u — Šv. Tėvų ir Bažnyčios rašytojų aiškinimai verčiami ar parafrazuojami.

Šv. Rašto paaiškinimuose galimos dėti taip pat kitos pastabos, pav., chronologijos, istorija, gamtos mokslai ir t. t. Tai rodo kan. 1391 žodelis „labiausiai" (praecipue).

Kanonistai sako, jeigu kur esą įprasta be paaiškinimų spausdinti, pav., Tobijo, laiškai ir metų evangelijos, tai, leidžiant vyskupui, galima esą daryti toliau[2]). Lietuvoj kaip tik įprasta be paaiškinimų spausdinti metų ir švenčių evangelijos. Todėl jos ir toliau galimos taip spausdinti.

Atskiroms Šv. Rašto eilutėms spausdinti vis dėlto užtenka paprastos vietos ordinaro spausdinių cenzūros, nes tai jokie Šv. Rašto vertimai.

---

[1]) Plg. Pontificia Commissio Biblica ad quaesitum: „Utrum liceat in editionibus varias aliave huiusmodi studiosorum adiumenta ad calcem textus adiicere", 1921 m. spal. mėn. 17 d. atsakė: „Affirmative".

[2]) Pav.: A. V e r m e e r s c h et I. C r e u s e n, Epitome, II² n. 726; F. C l a e y s B o u u a e r t et G. S i m e n o n, Manuale iuris cunonici², 921.

Šv. Rašto paaiškinimai įsakyti dėl to, kad skaitytojai suprastų patį rašinį.

Kan. 2318, § 2 nusikalstų tie autoriai ir leidėjai, kurių rūpesčiu spausdinamos Šv. Rašto knygos ar Jo pastabos be reikiamo leidimo.

6. Vertimams ir naujiems leidimams reikia naujo patvirtinimo. Nes kan. 1392, § 1 sako: „Patvirtinimas bet kurio originalinio teksto nedera jo vertimui kita kalba ir kitiems leidimams. Todėl patvirtinto veikalo vertimams ir naujiems leidimams reikia naujo patvirtinimo".

Kalbamasis patvirtinimas (approbatio) yra bendras bet kurio leidimo spausdinti terminas. Todėl čia įeina taip cenzūra, taip leidimas, taip liudijimas sutikimo su originalu, taip sutikimas (consensus) ir net „vigilantia episcopi".

Naujiems leidimams reikia naujo patvirtinimo net tada, kai iš naujo spausdinama be jokių esminių ir net atsitiktinių ar jokių pakeitimų teksto ir t. t., nes kan. 1392, § 1 kalba be restrikcijos.

Naujasis patvirtinimas gautinas toks pat, koks pirma turėta, atsieit, respektyviai cenzūra, leidimas, liudijimas, sutikimas ir vyskupo priežiūra.

Rašinio vertimui reikia naujo patvirtinimo dėl to, kad gali būti pakeitimų ir rašinys viename krašte galėjo būti nekenksmingas, o kitame visai kitoks. Naujiems leidimams reikia patvirtinimo dėl to, kad taip pat gali būti ir įprastai daromi pakeitimai ar taisoma. Rekia patvirtinimo net visai netaisytiems naujiems leidimams dėl to, kad tas pats dalykas pirma galėjo būti nekenksmingas, o dabar, pakitėjus aplinkybėms, visai pasidarė kitoks ir t. t.

7. Atspaudams vis dėlto nereikia jokio patvirtinimo, leidimo, cenzūros ir t. t., nes kan. 1392, § 2 sako: „Periodinių leidinių atspaudai nelaikomi naujais leidimais ir todėl jiems nereikia naujo patvirtinimo".

Periodiniai leidiniai čia suprantami laikraščiai, lapeliai, brošiūros ir t. t. Jie turi būti leidžiami kas metai, kas mėnuo ar bent kas antra savaitė. Atbulai, čia neįeina paprasti dienraščiai ir savaitiniai laikraščiai.

Atspaudams naujo patvirtinimo nereikia net tada, kai padaromos atsitiktinės pataisos — pakeičiami niekniekiai, pav., kalba ir t. t.

Atspaudams nereikia naujo patvirtinimo dėl to, kad čia esama ne naujo dalyko. Tai viena. Antra, atspaudai negalimi laikyti paliekančiais be jokio patvirtinimo; nes kai kas jau turėjo šiaipjau leidimą rašyti ir redaktorius galimas laikyti buvęs cenzorium.

Atspaude gera pažymėti pats atspaudas, iš kur atspausdinta, ir t. t. Paskutiniuoju atveju pažymima laikraščio antraštė, metai, numeris ir puslapiai. Kalbamųjų dalykų reikia bet kuriems nesusipratimams išvengti ir tai įprasta daryti. Bet vis dėlto galima visai nežymėti, jog tai esąs atspaudas ir t. t.

Jeigu atspaudas iš naujo spausdinamas, tai reikia tikros knygų cenzūros, leidimo ir t. t.

8. Kan. 1393, § 1 sako: „Visose vyskupijų kūrijose tebūna cenzoriai ex officio spausdiniams peržiūrėti". Nes vietos ordinaras pats visų spausdinių nepercenzūruos — ir laiko trūks, ir negali būti visų dalykų specialistas. Kiek cenzorių reikia, nepasakyta. Tai palikta vietos ordinaro nuožiūrai.

Be to, vietos ordinaras gali atskirais atvejais paskirti šiaipjau cenzorius, pav., negalint cenzūruoti cenzoriams ex officio, esant specialiniam dalykui ar atvejui ir t. t.

Cenzūruoti galimas duoti rankraštis. Tai patogiausia ir atsargiausia pačiam autoriui, nes rašinys gal netiks cenzūrai ir reikės taisyti ir t. t. Bet cenzūruoti galima taip pat duoti jau išspausdintas veikalas. Tai geriau cenzoriui, bet pavojinga autoriui — nebepataisysi teksto. Cenzūruojant rankraštį, dar reikėtų duoti cenzoriui patikrinti paskutinioji korektūra. Tada reikėtų veizėti, ar nepakeistas rankraštis. Tik taip įprastai nedaroma. Bet pats leidėjas turi žinoti, kad po cenzūros nebegalima daryti esminių pakeitimų.

Bažnytiniai cenzoriai taip turi dirbti savo darbą, kaip įsako kan. 1393, § 2, būtent:

1) Turi cenzūruoti, neatsižvelgdami į asmenį (sine acceptione personarum) — asmenį fizinį ir moralinį, tam tikros tautybės, mokyklos, pažiūrų ir t. t.

2) Turi žiūrėti tik į tai, ar dalykas sutinka su Bažnyčios dogmomis ir bendruoju katalikų mokslu. Ar sutinka su visuotiniais Bažnyčios susirinkimais, Apaštališkojo Sosto konstitucijomis ir svarbesniųjų daktarų nuomonėmis. Reikia žiūrėti, ar nėra Bažnyčios pasmerktas ir t. t.

3) Žiūri į mokslą. Atbulai, jiems nesvarbi „opportunitas" (vertumas) ir t. t. Tik dėl paskutiniojo dalyko vis dėlto pridera įspėti vietos ordinaras. Tai labiausiai pasakytina neigiamu atveju.

4) Gerai reikia perskaityti visas rašinys ir palyginti kontekstas. Atbulai, neužtenka pasklaidyti ar viena kita vieta paskaityti.

Bažnytinių cenzorių savumai yra šie (kan. 1383, § 3):

1) Cenzoriais turi būti skiriami dvasiškiai, pasauliniai ir vienuoliai.

2) Cenzoriais tegalimi skirti augę asmens. Kitaip neturės autoriteto. Augesni taip pat yra daugiau prityrę ir t. t.

3) Cenzoriais tegali būti skiriami mokyti ar išsilavinę dvasiškiai. Dar pridėsime, kad jie turi būti įvairių specialybių.

4) Cenzoriai turi būti išmintingi asmens, kur, patvirtindami ar atmesdami rašinį, sugebėtų eiti viduriu ir saugiu keliu. Čia negalima būti per dideliu rigoristu ir laksistu. Nereikia nė progreso kliudyti ir t. t.

Cenzorius, išcenzūravęs rašinį, savo nuomonę pareikšti turi raštu (kan. 1393, § 4). Ji gali būti platesnė ir siauresnė. Čia net užtenka šiokio pažymėjimo: „Nihil obstat". Neigiamoj nuomonėj reikia įdėti pamatas.

Jeigu cenzoriaus nuomonė yra teigiama, tai vietos ordinaras raštu leidžia spausdinti rašinį (kan. 1394). Tiesa, kan. 1393, § 4 čia tesako: „ordinaras" leidžiąs spausdinti. Bet kontekstas rodo, jog jis suprastinas, kaip mes jį pavadinome, vietos ordinaras.

Vietos ordinaras leidime spausdinti turi pažymėti cenzoriaus nuomonę, vardą ir pavardę.

Ginčijamasi, ar cenzoriaus vardas ir pavardė turį būti knygos autoriui duodamajame rašte ar užtenką pažymėti kūrijoj paliekamajame leidimo nuoraše. Pirmieji savo nuomonę įrodinėja kan. 1393, § 4 tekstu[1]). Antrieji sako, jog kan. 1394 nesakąs, kad cenzoriaus vardas ir pavardė būtų spausdi-

[1]) Pav.: F. Claeys Bouuaert et G. Simenon, Manuale iuris canonici[2], n. 923.

nami cenzūros leidime[1]). Pirmoji nuomonė, mano galva, yra teisinga. Nes kan. 1393, § 4 aiškiai sako, kaip turi būti duodamas vietos ordinaro cenzūros leidimas. O kan. 1394 kalba apie bet kuriuos leidimus spausdinti, būtent, cenzūruotus ir necenzūruotus ir t. t. Be to, kalbamąją nuomonę palaiko kan. 1393, § 5, kur kartais leidžiamas praleisti cenzoriaus vardas ir pavardė. Kitaip to dalyko nereikėtų—iš vyskupijos kūrijos archivo niekas nesužinos cenzoriaus pavardės ir t. t.

Nepaprastais atvejais ir labai retai vietos ordinaras, išmintinga nuožiūra, gali praleisti cenzoriaus vardą ir pavardę (kan. 1393, § 4).

Kan. 1393, § 5: „Niekada negalima pasakyti cenzoriaus vardo ir pavardės autoriams, iki nebus duota teigiamo sprendimo". Tai draudžiama cenzoriaus laisvei apsaugoti, taip egzaminuojant rašinį, taip pasakant savo nuomonę.

9. Dviejų esama patvirtinimo (approbationis) formų, būtent:

1) Jeigu vietos ordinaras leidžia spausdinti (potestatem edendi facit), tai reikia laikytis kan. 1394, § 1 formos. Šis kanonas sako: „Vietos ordinaro leidimas spausdinti duotinas yra raštu, dėtinas knygos, lapelio ar paveikslo pradžioj ar gale, pažymint davėjo vardą ir pavardę ir davimo vietą ir metus". Taigi į kalbamąją leidimo spausdinti formą įeina štai kas:

a) Leidimas duotinas raštu. Tik neįsakyta, kuriais žodžiais turi būti pažymimas. Todėl cenzūros leidimas galimas išreikšti senovės ir šiandien įprasta formula: „Imprimatur". Jeigu leidžiamos spausdinti atlaidų knygos, tai galima rašyti: „Datur licentia edendi". Jeigu liudijama, jog vertimas ar šiaip rašinys sutinkąs su originalu, tai užtenka pažymėti: „Concordat cum editione approbata". Jeigu spausdinamas Šv. Rašto vertimas, tai galima sakyti: „Imprimatur et edatur sub vigilantia episcopi". Tik, sakau, būtinai turi būti pažymėti taip pat „et edatur sub vigilantia episcopi".

Atbulai, visai neužtenka šiokio leidimo: „Cum superiorum permissu" ar „Cum superiorum licentia".

b) Leidime turi būti vietos ordinaro parašas, vieta ir data. Galima dar pridėti numeris ir antspaudas. Nes taip įprastai duodamas leidimas ir paskiau lengva patikrinti. Antspaudas galimas spausdinti ar bent pažymėti L. S. (Locus sigilli).

c) Leidimas spausdintinas yra knygos, lapelio ar paveikslo pradžioj ar gale. Garbingesnė vieta vis dėlto yra pradžia. Tada spausdinamas yra atskirame knygos antraštės antrosios pusės puslapy.

Konst. „Officiorum et munerum" buvo įsakyta spausdinamoj knygoj dėti autoriaus ir leidėjo vardas ir pavardė, spausdinimo ir išleidimo vieta ir data ir t. t. Tai dabar atšaukta.

Kalbamosios leidimo formos laikomasi šiais atvejais:

a) Kai vietos ordinaras cenzūruoja rašinį ar paveikslą, apie kuriuos kalba kan. 1385, §§ 1—2.

b) Kai vietos ordinaras leidžia spausdinti atlaidų knygas, apie kurias kalba kan. 1388, § 1.

c) Kai vietos ordinaras liudija, jog liturgijos knygos ir Apaštališkojo Sosto patvirtintos litanijos sutinkančios su patvirtintais leidimais, apie ką kalba kan. 1390; nes paskutiniojo kanono „liudijimas" reiškia neva leidimą.

---

[1]) Pav., V e r m e e r s c h et I. C r e u s e n, Epitome, II[2] n. 727.

d) Kai spausdinami Šv. Rašto ar Jo dalių vertimai, apie ką kalba kan. 1391; nes šio kanono žodžiuose „nisi edantur sub vigilantia episcopi" glūdi paprasta bažnytinė cenzūra.

Atbulai, į kalbamąją leidimo formą neįeina bet kurie vienuolių vyresniųjų leidimai, apie kuriuos kalba kan. 1385, § 3 ir 1386, § 1. Nes jie neduoda leidimo spausdinti (non dant licentiam, qua potestas edendi"), apie ką kalba kan. 1394, § 1. Be to, kan. 1394, § 1 kalba apie ordinarus. O vienuolių vyresnieji, kurių reikia leidimo, ne visi tėra ordinarai — tik išimtųjų vienuolių kunigų aukštesnieji vyresnieji tesivadina ordinarai.

2) Neįsakyta jokios formos, leidžiant šiuos dalykus:

a) Kai vietos ordinaras duoda sutikimą (consensum) spausdinti pasaulines knygas ar rąšyti šiaipjau laikraščius, lapelius, ar periodinius leidinius arba būti laikraščio, lapelių ar periodinių leidinių tikraisiais ar atsakingaisiais redaktoriais, apie ką kalba kan. 1386, § 1. Be to, kai vietos ordinarai leidžia rašyti į nekatalikiškus laikraščius, apie ką kalba kan. 1386, § 2. Kalbamųjų dalykų pamatas yra tas, kad tai ne leidimas spausdinti (qua potestas edendi facit).

Kalbamieji leidimai galimi duoti net generaliniu būdu ir neraštu. Tik raštu geriau — bus įrodymas.

Paties kalbamojo leidimo nežymima spausdiny. Net kartais tai žymėti būtų nepatogu. Pav., kaip atrodytų geografijos ar matematikos knyga su vietos ordinaro leidimu ir t. t.

b) Kai vienuoliai duoda bet kuriuos leidimus. Jie galimi duoti taip pat generaliniu būdu ir žodžiu. Tik geriau raštu.

Vienuolių leidimo raštas tespausdintinas leidiny tada, kai reikia spausdinti vietos ordinaro leidimas. Tik čia neužtenka formulos: „Cum permissu superiorum" be parašo ir t. t. — per plati formula ir gali būti piktanaudojimų. Geriausia parašyti „Data licentia" su vyresniojo parašu, vieta ir data. Atbulai, vienuolių vyresniųjų leidimų nereikia tada, kai nereikia spausdinti vietos ordinaro leidimo.

10. Prašyti leidimo spausdinti, sutikimo ir t. t. geriausia raštu. Bet tai visuotinėmis teisėmis neįsakyta. Tik Lietuvoj įprastai reikalaujama prašyti raštu.

11. Kan. 1394, § 2: „Jeigu būtų neleidžiama spausdinti, tai, prašant autoriui, tebūna pasakomas pamatas, nebent jeigu didelė priežastis ko kita reikalautų". Bet mandagumas reikalauja net neprašant pranešti neigiamo atsakymo priežastis. Tai labiausiai pasakytina tada,kai rašinys galimas ar vertas pataisyti. Kitaip daug autoriaus darbo niekais nueis.

12. Leidimas ar patvirtinimas išpuola duoti veltui. Tik gal galimos imti kancelarijos išlaidos. Bet jos turi būti mažutės.

Be to, galima imti už cenzūravimą. Bet ir čia geriau veltui percenzūruoti. O cenzoriai gal už kitas pareigas daugiau gauna ir t. t.

3. Draudimas knygų (de prohibitione librorum).

1. Blogi rašiniai kenkia žmogui. Tik vieni iš jų daugiau, kiti mažiau pavojingi. Be to, vieni iš kalbamųjų raštų yra pavojingi atskiriems asmenims, kiti daugeliui arba, apskritai, visiems.

Kas pavojinga, draudžiama.

Vieni iš blogųjų rašinių draudžiami pačią įgimtąja teise, kiti Bažnyčios.

Įgimtoji teisė draudžia tuos rašinius, kurie yra pavojingi žmogaus sielai. Juo rašinys yra pavojingesnis, juo jį kalbamoji teisė griežčiau draudžia. Bet jeigu kam nebūtų ar praslinktų sielos pavojus, tai tuo pačiu atsitraukia arba liaujasi draudusi įgimtoji teisė.

Įgimtoji teisė draudžia bet kuriuos pavojingus rašinius, būtent, knygas, brošiūras, laikraščius, manuskriptus, lapelius ir t. t. Draudžia pirmiausia skaityti. Bet draudžia taip pat spausdinti ir laikyti, jeigu iš to būtų kam pavojaus.

Bažnyčia draudžia tuos rašinius, kurie, apskritai, yra pavojingi visiems. Tas draudimas saisto ne tik tuos, kam iš tiesų pavojinga, bet taip pat kitus; nes kan. 21 sako: „Įstatymai, išleistieji bendram pavojui užbėgti už akių, saisto, nors tam tikru atveju nebūtų pavojaus".

Bažnyčia dvejaip draudžia pavojingus rašinius, būtent, bendrai ir įvardytai. Pirmasis draudimas — kan. 1384 – 1405. Antrasis — kai įvardytai uždraudžiamos kurios knygos ar rašiniai. Apaštališkojo Sosto įvardytai draudžiamosios knygos sudėtos yra draudžiamųjų knygų indekse ir, be to, skelbiamos laikrašty „Acta Apostolicae Sedis".

Vieni iš Bažnyčios draudžiamųjų raštų yra stačiai draudžiami, kiti draudžiami ir už juos baudžiama. Apie paskutiniuosius kalba kan. 2318.

2. Blogus rašinius Bažnyčioj kan. 1395 uždrausti gali štai kas:

1) Bažnyčios vyriausybė, atseit, šv. tėvas, visuotinis susirinkimas, Šv. Officijos kongregacija ir t. t. Jie gali uždrausti taip atskiruose kraštuose, tautose, valstybėse, vyskupijose, taip visame pasauly ir t. t.

2) Plenarinis ir provincialinis susirinkimas savo krašte ar provincijoj.

3) Vetos ordinaras savo valdiniams savo vyskupijoj ir kitur.

4) Abatas monasterii sui iuris (savarankiško vienuolyno) savo valdiniams.

5) Vyriausi išimtųjų vienuolių dvasiškių moderatoriai su savo kapitula ar taryba (consilio) savo valdiniams.

6) Aukštesnieji išimtųjų vienuolių dvasiškių vyresnieji su savo taryba greitame pavojuj (in periculo in mora) savo valdiniams. Tik kuo greičiausiai turi pranešti vyriausiam moderatoriui.

Bet kas drausti knygas tegali dėl teisingos priežasties (ex iusta causa), nes siaurinama žmogaus laisvė — laisvė skaityti, laikyti, autoriaus ir t. t. Priežastis bus teisinga tada, kai yra tikėjimo ar dorovės pavojus. Draudimas be teisingos priežasties bus neleistinas (illicitus).

Dėl neteisingo draudimo knygų galima kreiptis (recursum facere) į aukštesnį vyresnįjį. Taip, dėl Šv. Officijos draudimo galima kreiptis į šv.tėvą. Dėl kitų draudimo kreipiamasi į Šv. Officijos kongregaciją ir t.t. Atbulai, dėl šiaipjau vietos ordinaro draudimo negalima kreiptis į arkivyskupą. Išimtis—jeigu vietos ordinaras būtų uždraudęs teismo keliu. Tada dalykas eina apelacijos keliu. Kreipimasis yra in devolutivo, atseit, reikia laikytis sprendimo iki vyresniojo atsakymo.Apelacija yra in suspensivo, t. y. galima nesilaikyti, iki dalykas nebus išspręstas.

Draudžiamos knygos galimos uždrausti įstatymo ir įsakymo keliais. Pirmuoju atveju draudimas betarpiškai saisto teritoriją. Todėl plenariniams ir provincialiniams susirinkimams ar vietos ordinarui taip uždraudus, knyga draudžiama tėra respektyvioj teritorijoj. Tik taip drausti negali vienuoliai. Antruoju atveju draudžiama tam tikriems asmenims. Tai asmeninis draudimas ir todėl saisto visur, t. y. taip pat svetimoj teritorijoj. Vienuolių draudimai tėra asmeniai.

3. Visi tikintieji ir labiausiai bet kurie dvasiškiai turi pranešti vietos ordinarui ar Apaštališkajam Sostui tas knygas, kurios, jų manymu, yra kenksmingos. Dar didesnę priedermę pranešti turi Apaštališkojo Sosto legatai, vietos ordinarai ir katalikiškų universitetų rektoriai. Jeigu tėra katalikiškas fakultetas, tai pranešti turi dekanas. Taip visada yra.

Pranešama Apaštališkajam Sostui, pav., Šv. Officijos kongregacijai. Taip įprastai ir daroma (kan. 1397, § 1).

Pranešama yra tam, kad knyga būtų ištirta ir uždrausta. Pranešama, knygos antraštė. Be to, pridera, kiek galima, išdėstyti priežastis, kodėl knyga laikoma draustina (kan. 1397, § 2). Pasakiau p r i d e r a, nes tai neįsakyta, tik patariama.

Tie, kuriems pranešta, šventai turi laikytis paslapties (kan. 1397). Tai pareigų paslaptis.

Vietos ordinaras turi žiūrėti, kokios knygos jo teritorijoj išleidžiamos ar parduodamos. Tai padaryti gali jis pats ar per tinkamus kunigus (kan. 1397, § 4). Prie paskutiniųjų pridera vadinamasis „consilium vigilantiae". Jį įkūrė Pijus X ginti Bažnyčią nuo modernizmo. „Consilii vigilantiae" nariai turėjo kas antras mėnuo rinktis pas vietos ordinarą. „Consilium vigilantiae" tebėra įsakytas. Tik moderuotas — nebereikia taip dažnai susirinkti nariams, nes modernizmo pavojus sumažėjo.

Kan. 1397, § 5 vietos ordinarai turi siųsti Apaštališkajam Sostui tas knygas, kurios reikia giliau ištirti.

4. Kan. 1398, § 1 sako: „Į knygų draudimą įeina tai, kad be reikiamo leidimo negalima knygų nei išleisti, nei skaityti, nei laikyti. nei parduoti, nei versti, nei jokių būdu kitiems duoti".

Taigi į knygų draudimą įeina šie dalykai:

1) D r a u d i m a s i š l e i s t i (edi). Tai liečia tuos, kurie leidžia knygą, atsieit, autorių ir leidėją. Atbulai, čia neįeina spaustuvė ir raidžių rinkėjai. Tik gali saistyti kitas dalykas, būtent, bendrininkavimas.

2) D r a u d i m a s s k a i t y t i. Skaityti suprantama tikrąja ir griežtąja prasme ir skaitoma turi būti žmoniškai (humano modo). Todėl turi būti skaitoma balsu ar bent akimis ir minty. Be to, skaitytojas turi suprasti tai, ką skaito. Atbulai, čia neįeina tas, kas nesupranta knygų kalbos. Toliau, ne skaitymas klausytis skaitant ar atmintinai recituojant.

Perskaityti „gravis materia" yra didelė nuodėmė. Perskaityti „materia levis" tėra maža nuodėmė. Pirmoji bus tada, kai perskaitoma bent keletas puslapių indiferentiškų ar lyg indiferentiškų vietų, ar net vienas puslapis ar keletas eilučių, kur įrodinėjama erezija, apostazija, atskala, dėl ko apaštališkuoju raštu uždraustos, dėl ko stačiai uždraustos blogos knygos. Nes čia esama didelio sielos pavojaus, Antroji bus kitais atvejais — kai „obiter" paskaitomas vienas kitas dalykas ir t. t.

Blogi laikraščiai skaityti didelė nuodėmė, apskritai, tebus nuolat skaityti.

3) Draudimas laikyti. Draudžiama laikyti pas save ar pas kitą, neturintį reikiamo leidimo. Nesvarbu, kuriam reikalui knygos laikomos, pav., pačiam skaityti ar kitiems davinėti, parduoti ir tt. Dar toliau, nesvarbu, ar laikytojas moka skaityti ar ne. Todėl šis draudimas liečia net knygynus ir bibliotekas.

Kas draudžiamąsias knygas laikytų ilgiau už mėnesį, tas labai nusidėtų. Tik protinga priežastis gali pateisinti ir nuo ilgesnio laikymo, būtent, dar vieną mėnesį, pav., laukiant leidimo, progos įduoti turinčiam reikiamą galią ar naudingai ir teisiai parduoti. Bet taip pirmuoju, taip antruoju atvejais išskiriamas atvejis, kur esama pavojaus suklysti ar papiktinti kiti — tada visai negalima laikyti.

4) Draudimas parduoti. Parduoti už pinigus ar ką kitą tam, kas neturi reikiamo leidimo skaityti ar laikyti. Apie pardavinėjimą draudžiamųjų knygų kalbėsime žemiau.

5) Draudimas versti. Nes tai išplatina blogas knygas.

6) Draudimas bet kuriuo būdu kitiems duoti (cum aliis communicare), atsieit, dovanoti, padėti į depozitą, skolinti ir t.t. tiems, kurie neturi leidimo. Tik galimas dėstyti draudžiamųjų knygų objektas, paimti ar pacituoti pati knyga ir t. t. Tik turi būti teisinga priežastis, pav., autoriui sumušti ar sukritikuoti ir t. t.

Toliau, draudžiamosios knygos negalima iš naujo leisti. Tai tegalima daryti tik tada, kai knyga pataisoma ir gaunamas draudėjo, jo vyresniojo ar įpėdinio leidimas (kan. 1398, § 2).

Dar toliau, jeigu draudžiamosios knygos rašiniai dedami į krestomatiją ar antologiją, tai reikia skirti dalykas, būtent: a) Nedraudžiama indiferiški mažmožiai paimti. b) Draudžiama paimti platesni dalykai, ištisos vietos ar pats blogasis objektas.

Galop, knygos draudimas liečia visą knygą.

Jeigų veikalas turi daug tomų, tai skirtinas yra dalykas nuo dalyko, būtent: a) Jeigu objektas yra toks pat ir nedalomas, tai draudžiami visi tomai. b) Jeigu objektas yra kitoks, tai tas tomas tedraudžiamas. c) Jeigu pirmiau išleistieji tomai uždrausti, tai kiti laikomi įtartinais. Išimtis — jeigu autorius būtų pasitaisęs.

Jeigu kurio autoriaus visi veikalai uždrausti, tai suprantami tie, kurie kalba apie tikėjimą ar dorovę. Kiti yra įtariami.

5. Pačiomis teisėmis draudžiamos šios knygos (kan. 1399):

1) Šv. Rašto originalinio teksto ir senovės katalikų vertimų leidiniai, išleisti nekatalikų. Be to, Šv. Rašto vertimai kuria kita kalba, kur išversta taip pat nekatalikų.

Nekatalikais čia suprantami eretikai, apostatai, atskalūnai, nekrikščionys ir t. t.

Draudimo pamatas yra tas, kad čia trūksta Bažnyčios cenzūros ir yra daug klaidų.

2) Bet kieno parašytos knygos, kurios įrodinėja (propugnantes) ereziją, atskalą ar stengiasi bet kaip sugriauti tikybos pamatus.

Čia draudžiamos bet kieno parašytos knygos, atsieit, kataliko, nekataliko, tikinčio ar netikinčio asmens, krikščionies ir nekrikščionies ir t. t.

Smulkiau kalbant, čia draudžiamos šios knygos:

a) Tos knygos, kurios įrodinėja ereziją ar atskalą.

Įrodinėja (propugnare) — tam tikrai (data opera tueri) gina, stengiasi įtikinti skaitytojus, įrodinėja ex professo, argumentais ir t. t. Atbulai, nėra įrodinėti, jeigu stačiai (simpliciter) pasakojama ar referuojama, atsitiktinai ar apgraibomis (obiter) ginama ir t. t.

Čia nereikia, kad visa knyga būtų eretiška ar atskalūniška, arba nereikia, kad visoj knygoj būtų įrodinėjama erezija ar atskala. Ne; užtenka vienos kitos klaidos, vienos vietos. Visa kita gali kalbėti visai apie kitus dalykus ar būti pasaulinio ir nekalčiausio turinio.

b) Tos knygos, kurios stengiasi sugriauti tikybos pamatus.

Tikybos pamatai—svarbiausios tikybos tiesos,pav.,Dievo buvimas, žmogaus laisva valia, sielos nemištamumas ar dvasiškumas ir t. t.Be to, čia įeina tos tikėjimo tiesos, kurios gali palenkti suaugusį žmogų tikėti, pav., stebuklų galimumas, galėjimas stebuklais įrodyti antagamtiniai dalykai (possibilitas et vis probandi miraculorum), apreiškimo galimumas ir buvimas (possibilitas et existentia revelationis), tikėtinumo motyvai (motiva credibilitatis in genere) ir t. t. Atbulai, čia neįeina šiaipjau tikybos dogmos.

Kalbamieji tikybos pamatai turi būti bet kaip griaunami ar bent stengiamasi sugriauti (conatus). Nesvarbu, ar tai daroma stačiai ar nestačiai, pav., moksliškai įrodinėjant, pašiepiant, išjuokiant, satyromis, pasakomis, romanais, dėstant skepticizmą, pozityvizmą, racionalizmą, materializmą ir t. t. Nesvarbu, kurį rašytojas turėjo tikslą — čia težiūrima į patį rašinį ir kaip jis atrodo, galimas suprasti ar suprantamas ir t. t.

3) Tos knygos, kurios tam tikrai (data opera) puola tikybą ar dorovę.

Tikyba čia suprantama taip apreikštoji, taip natūralinė, nes kan. 1399, n. 3 apie šį draudimą kalba be restrikcijos. Todėl draudžiamos ateistiškos, materialistiškos ir į jas panašios idejos ar mokslas.

Dorovė suprantama bet kuri dorovė, jos dėsniai, labiausiai skaistybė ir t. t. Todėl draudžiamos pornografiškos knygos ir t. t.

Kalbamosios knygos turi užpulti tikybą ar dorovę tam tikrai (data opera), tyčia (studiose, ex industria) ir t. t. Atbulai, čia neįeina tas atvejis, kai užpuldinėjama apgraibomis (obiter) ir t. t.

4) Tos nekatalikų knygos, kurios ex professo kalba apie tikybą.

Čia įeina bet kurių nekatalikų knygos, t. y. kurie dabar iš tiesų nepridera prie Bažnyčios, pav., eretikų, atskalūnų, apostatų, nekrikščionių ir t. t.

Knygos turi kalbėti apie tikybą — tikybą apreikštąją ar natūralinę, nes kan. 1399, n. 4 kalba be restrikcijos. Čia įeina net šiaipjau tikybos mokslas, pav., Šv. Raštas, teologija, bažnytinės teisės ir t. t. Atbulai, čia neįeina dorovės mokslas, nes tai ne tikyba tikrąja prasme. Todėl klysta tie, kurie čią įima taip pat dorovę[1]).

---

[1]) Pav.: H. Holdin, De praeceptis[15], Oeniponte 1922, n. 708; F. Claeys Bouuaert et G. Simenon, Manuale iuris canonici[2], n. 927.

Turi būti kalbama ex professo. Tai reiškia tą pat, kas ir tikrai arba „data opera". Nes taip įprasta suprasti šis terminas.

Kalbamosios knygos draudžiamos dėl to, kad šie asmens įprastai teisingai nekalba apie tikybą. Tai teisių spėjimas. Jis turi galią, iki sužinoma, kad knygoj nieko bloga nėra, nieko nepasakyta prieš tikybą. Sužinoma iš teisingų ir mokytų asmenų. Paskutinieji gali skaityti, iki suranda bloga. Tada reikia liautis skaičius.

Atbulai, nedraudžiama pasaulinių nekatalikų knygų.

5) Tos knygos, kurios yra išleistos be reikiamo Apaštališkojo Sosto ar vietos ordinaro patvirtinimo (approbatione). Vienuolių leidimas čia neįeina.

Kalbamosios knygos galimos suskirstyti šiaip:

a) Šv. Raštas, Jo pastabos ir aiškinimo knygos be bažnytinės cenzūros. Be to, Šv. Rašto vertimai gyvosiomis kalbomis be Apaštališkojo Sosto patvirtinimo ar vyskupo cenzūros ir priežiūros.

b) Įvairios Šv. Rašto, teologijos, bažnytinės istorijos, bažnytinių teisių, natūralinės teologijos, natūralinės dorovės, šiaipjau tikybos ir dorovės knygos, maldų, devocijos, tikybos, dorovės, asketikos ir mistikos mokslo ar mokymo knygos ir knygutės pamaldumui sukurti, tam tikrai liečią tikybą ar dorovę rašiniai be bažnytinės cenzūros.

c) Knygos ir knygutės, kurios pasakoja (enarrant) naujus pasirodymus, apreiškimus, matymus, pranašavimus ir stebuklus, išleidžia naujas devocijas, nors tebūtų lyg privatinio pobūdžio, jeigu yra išleistos, nesilaikant kanonų įsakymų.

Čia teįeina knygos tikrąja prasme ir knygutės. Atbulai, nekalbama apie laikraščius, lapelius ir kitus rašinius.

Naujos devocijos vadinasi tokios, kurių ar objektas yra naujas, pav., šv. Juozapo širdis, ar būdas gerbti ar garbinti yra naujas, pav., dėvėti šv. Antano juosta.

P a s a k o j a — kai norima kitiems pranešti, kad kiti sužinotų (aliis nota faciendi causa fit). Atbulai, čia neįeina, kai kas apgraibomis ar atsitiktinai (incidenter) primena pasirodymą ir tt.

Kalbamieji dalykai turi būti nauji ir Bažnyčios nepatvirtinti (non probata). Toliau, turi būti kalbama kaipo apie antagamtinį dalyką (qua supernaturalia). Galop, turi būti kalbama plačiai (fuse). Atbulai, čia neįeina, kai gero žmogaus biografijoj papasakojami kai kurie nepaprasti įvykiai. Tai pasakytina labiausiai tada, kai nesigilinama į įvykio įgimtį.

6) Tos knygos, kurios puola ar išjuokia bet kurias katalikų dogmas. Tai bus tada, kai neigiama dogma, įrodinėjama, jog dogma esanti neteisinga. Tas pat bus, kai rašomos dogmų satyros, jos išniekinamos ir tt.

7) Tos knygos, kurios gina Apaštališkojo Sosto pasmerktas klaidas. Tai Apaštališkojo Sosto pasmerktos propozicijos, labiausiai vadinamasis „Syllabus errorum". Apaštališkasis Sostas čia suprantamas taip šv. tėvas, taip Romos kongregacijos, nes šiaip tas terminas įprasta suprasti. Todėl nesvarbu, kieno pasmerkta klaida. Tik čia neįeina visuotinio susirinkimo pasmerktosios klaidos. Tik visuotinis susirinkimas iš tiesų tesmerkia visai eretiškas ir atskalūniškas klaidas. Tai jau būtų kitas dalykas — erezija ar atskala.

8) Knygos, kurios įžeidžia Dievo kultą, pav., mišias ir t. t. Knygos, kurios stengiasi suardyti bažnytinę drausmę, pav., kursto nesilaikyti celibato, kursto eiti prieš Bažnyčią, neklausyti šv. tėvo, teisių vyskupų įsakymų ir tt.

9) Knygos, kurios tam tikrai (data opera) purvais drabsto bažnytinę herarchiją ar dvasiškių ir vienuolių luomus. H e r a r c h i j ą — jurisdikcijos ar šventimų, nes kan. 1399, n. 6 neskiria dalyko. T a m t i k r a i — tyčia, tam tikra proga, o ne apgraibomis (obiter) ir tt. Tai draudžiama dėl to, kad Bažnyčios herarchija, dvasiškių ar vienuolių luomai yra gerbtini. Atbulai, čia neįeina išniekinimas atskirų dvasiškių, nes tai neluomas ir t. t. Išimtis — jeigu atskiras Bažnyčios herarchijos narys, dvasiškis ar vienuolis išniekinamas ne kaipo privatinis asmuo, bet labiausiai dėl to, kad jis pridera prie Bažnyčios herarchijos, dvasiškių ar vienuolių luomų.

10) Knygos, kurios moko ar siūlo bet kuriuos prietarus (superstitionem), burtus (sortilegium), būrimą (divinationem), magiją, iššaukimą dvasių (evocationem spirituum) ir į tai panašius dalykus. Paskutiniojo dalyko pavyzdys — jeigu mokama, kaip sapnuoti pranašiški sapnai.

Mokoma ar rekomenduojama turi būti lyg naudingas dalykas ir t. t. Atbulai, čia neįeina, kai paprastai pasakojama.

11) Knygos, kurios tvirtina ir stengiasi argumentais įrodyti, jog nedraudžiamas esąs duelius, saužudybė ar moterystės ryšio suardymas.

12) Knygos, kurios masonų ir į jas panašias kitas draugijas laiko naudingomis, neskriaudingomis Bažnyčiai ir valstybei.

13) Knygos, kurios ex professo kalba, pasakoja ar moko šlykščius ar nepadorius dalykus (res lascivas seu obscenas).

M o k o — kaip reikia padaryti nepadorius dalykus (turpia). Todėl čia įeina pornografijos knygos, šlykštūs romanai ir t. t. Atbulai, čia neįeina anatomijos, chirurgijos, medicinos knygos.

Prieš Kodeksą I. C. konst. „Officiorum et munerum" leisdavo skaityti klasikus „propter sermonis elegantiam et proprietatem (dėl kalbos gražumo ir savumo) tiems, kuriuos pateisindavo pareigos, pav., profesoriams, mokytojams ir tt. Tai šiandien vis dėlto draudžiama, nes Kodeksas I. C. nebedaro jokios išimties.

14) Apaštališkojo Sosto patvirtintų liturgijos knygų leidiniai, kur kas pakeista ir todėl nesutinka su autentiškais Šv. Sosto patvirtintais leidiniais.

P a k e i s t a — pridėta, atimta, pakeista vieta ir tt. Tik galimos atitaisyti materiališkos ar spaudos klaidos. Be to, leidžiamos padaryti visai atsitiktinės pataisos, pav., eilučių dispozicija.

Jeigu kalbamosios knygos sutinka su Apaštališkojo Sosto patvirtintais originalais, tai jų nedraudžiama, nors nebūtų vietos ordinaro patvirtintos.

15) Knygos, kur skleidžiami Šv. Sosto pasmerkti ar atšaukti ar apokrifiški atlaidai.

A p o k r i f i š k i — kur niekada nėra tikrai duot.i

Jeigu knygos kalbėtų apie tikrus atlaidus, tai nors neturėtų vietos ordinaro patvirtinimo, tai nedraudžiamos.

16) Bet kaip spausdinti J. Kristaus, Šv. P. Marijos, angelų, šventųjų ir kitų Dievo tarnų paveikslai, kurie nesutinka su Bažnyčios mintimi (sensu) ir dekretais.

Paveikslai čia suprantami taip pat, kaip aukščiau.

Nesutinka su Bažnyčios mintimi — jeigu išreiškiama neteisinga dogma. Dekretais — Tridento susirinkimo, šv. tėvų Benedikto XIV, Urbono VIII, S. C. S. Officii ir t. t. Kalbamųjų paveikslų pavyzdžiu gali eiti: Šv. Marija su vienuolės drabužiais, moderniškais rūbais ir tt., Dievo tarnai, arba nebeatifikuoti asmens su aureole, beatifikuoti asmens su spinduliais ir tt.

Atbulai, nedraudžiama laikyti šiaipjau paveikslų be vietos ordinaro cenzūros.

6. Kai kurios knygos pažymėtai draudžiamos. Čia įvardijami autorius ir knygos antraštė. Paskutinioji žymima kartais visa, kartais tik rūšis, pav., romanai, drama, poezija ir tt. Taip pažymėtai draudžiami, pav.: Dumas, Alexander (pater), Omnes fabulae amatoriae (visi romanai), decr. 22 iun. 1863; Dumas, Alexander (filius), Omnes fabulae amatoriae, id.; D'Annunzio G., Omnia opera dramatica (visi dramos veikalai), decr. 8 maii 1911. Kartais draudžiami visi veikalai, pav., Dorscheus J. G., Opera omnia, dec. 27 iul. 1657, 10 maii 1757. Kaip tai suprasti, kalbėjome aukščiau.

Kalbamuoju būdu knygas dažnai draudžia Apaštališkasis Sostas, labiausiai S. C. S. Officii, kartais vietos ordinaras ir retkarčiais vienuolių vyresnieji ir t. t.

Apaštališkojo Sosto pažymėtai draudžiamosios knygos sudėtos yra draudžiamųjų knygų Indekse (Index librorum prohibitorum). Paskutinysis Indeksas išleistas yra prie Pijaus XI (1930). Į draudžiamųjų knygų Indeksą viena lietuviška knygą tėra įdėta, būtent, Ambraziejus J., Trumpas rymo-katalikų katekizmas (decr. 12 apr. 1907). Be to, Apaštališkojo Sosto pažymėtos draudžiamosios knygos skelbiamos oficialiniame Apaštališkojo Sosto organe, būtent, „Acta A. S." Tai naujai uždraustos knygos.

Vietos ordinarai savo pažymėtai uždraustas knygas gali bet kaip paskelbti. Tai padaryti geriausia oficialiniame vyskupijos organe ir šiaipjau katalikiškuose laikraščiuose, nes tai žmonės turi žinoti. Lietuvoj tokių knygų maža tėra būtent: Prof. Iz. Tamošaitis, Lietuv. mokyt. tautinink. Dr. Basanavičiaus vardo sąjungos ideologijos pagrindai, 1930; „Kelias į laimę (1930): Prof. Iz. Tamošaitis, Skautų Brolija—tautiškasis jaunimas[1]).

Vienuoliai juo labiau, kaip nori, taip gali skelbti savo pažymėtai uždraustas knygas. Tik jiems nepritinka viešai skelbti, arba šiaipjau pasauliniuose laikraščiuose, nes jų draudžiamosios knygos teliečia vienuolius.

7. Kai kurios knygos ne tik draudžiamos, bet už jas dar baudžiama. Štai jos:

1) Nusikalsta apostatų, eretikų ar atskalūnų knygų leidėjai, išleidę knygas, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala.

Šiam nusikaltimui reikia štai ko:

---

[1]) Kauno Arkivyskupas Metropolitas, decr. 27 mart. 1931, n. 800 („Tiesos Kelias", [of dal.] n. 5 [1931] 110).

a) Knygos turi būti parašytos apostato, eretiko ar atskalūno. Jie suprantami kan. 1385, § 2, nes kan. 2318, § 1 kalba be restrikcijos. Taigi nesvarbu, ar knygas yra parašęs toks eretikas, apostatas ar atskalūnas, kurs pridera ar visai nepridera prie jokios erezijos, apostazijos ar atskalos.

Atbulai, čia neįeina tų knygos,kurie nėra eretikai, apostatai ar atskalūnai Kodekso I. C. prasme, pav., žydai, magometonys, stabmeldžiai ir šiaipjau nekrikštytieji.

b) Knygose turi būti įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala. Įrodinėjama turi būti tam tikrai, stengiamasi įtikrinti skaitytojas, įrodinėjama argumentais ir t. t.

Nereikia, kad visa knyga būtų eretiška, atskalūniška ar apostatiška arba visoj knygoj būtų įrodinėjama erezija, atskala ar apostazija. Ne; užtenka vienos klaidos, vienos vietos, kur kalbamieji dalykai įrodinėjami. Visa kita knyga gali kalbėti visai apie kitus dalykus ar būti net pasaulinio turinio.

Jeigu kalbamoji knygos vieta būtų pašalinta, tai vieni vis dėlto tebelaiko tokiu pat būdu draudžiama knyga[1]); kiti neigia[2]). Paskutinioji nuomonė, mano galva, yra teisinga, nes tada visai nebesama erezijos, atskalos ar apostazijos ir konsekvenčiai nebesama pavojaus suklysti.

c) Knygos turi būti išspausdintos ir atiduotos knygynams pardavinėti ar pradėtos paties autoriaus ar leidėjo pardavinėti ar jau dalinamos, platinamos. Atbulai, dar nėra nusikaltimo, jeigu išspausdinti tik keli ar net daug egzempliorių, tik nepradėta pardavinėti. Nepardavinėja dėl to, kad valstybė konfiskavo ar stačiai nepaleista į žmones ir t. t.

Kalbamuoju nusikaltimu nusikalsta tik leidėjas. Atbulai, nenusikalsta pats knygų autorius. Išimtis — jeigu jis pats leidžia knygas. Taip pat savaime nenusikalsta spaustuvė — jeigu ne ji leidžia. Juo labiau nenusikalsta raidžių rinkėjai ir t. t.

2) Nusikalsta tas, kurs gina apostatų, eretikų ar atskalūnų knygas, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tas knygas, kurios yra įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais (per apostolicas litteras nominatim prohibitos libros).

Šiam nusikaltimui reikia:

a) Knygos turi būti tokios pat, kaip aukščiau, ar įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais.

Apie pirmosios rūšies knygas nekalbėsime — pasakytina visa tai, kas pasakyta aukščiau.

Jeigu kalbėsim apie antrosios rūšies knygas, tai pasakytina: Pirma, knygos turi būti uždraustos apaštališkuoju raštu. Vadinasi, uždrausta turi būti paties šv. tėvo ar pažymėtai jo vardu ar autoritetu. Tik nesvarbu, ar apaštališkasis raštas yra bula ar brevė, konstitucija ar „motu proprio". Atbulai, čia neįeina kongregacijų, pav., Indicis ar S. Officii, pasmerktosios knygos, kur pasmerkiamos savo vardu. Antra, knygos turi būti įvardytai uždraustos, t. y. įvardijant autorių ir knygų antraštę ar bent vien knygų

---

[1]) Pav., Suarez, De censuris, d. 21 s. 2.

[2]) Pav., La - Croi, pas I. Bucceroni, Commentarii[5], Romae 1899, 105.

antraštę. Atbulai, čia neįeina tos knygos, kurios bendrai draudžiamos, ir uždraustieji visi en bloc kurio autoriaus veikalai. Trečia, daugelis kanonistų[1]) ir moralistų[2]) iš kalbamųjų knygų dar reikalauja, kad būtų uždraustos su ekskomunika, rezervuota Apaštališkajam Sostui. Taip jie kalba, lakydamiesi senovės. Kai kurie kononistai taip tekalba apie prieškodeksines knygas ir išskiria pokodeksinius laikus[3]). Tik šie kalba visai be įrodymų. Bet mano išmanymu, nagrinėjamosioms mūsų knygoms visai nereikia jokios ekskomunikos. Nes Kodeksas I. C. kalba be restrikcijos, senovės teisės bausmėse ne įrodymas ir t. t. Ketvirta, ne kiekvienos knygos, kurios yra įdėtos į draudžiamųjų knygų Indeksą, tuo pačiu laikytinos arba yra įvardytai draudžiamos, apie kurias dabar kalbame. Ne; tokios tėra tos, kurios iš tiesų įvardytai yra uždraustos apaštališkaisiais raštais.

b) Nusikalsta tas, kurs kalbamąsias knygas gina.

Ginama, kai fiziškai ar morališkai, pozityviai ar negatyviai, viešai ar slapta kliudomos knygos pranešti tam tikriems vyresniesiems, pav., slepiamos, draudžiamos ir t. t., ar stengiamasi įtikinti kiti, jog tos knygos esančios geros ir todėl neteisingai esančios uždraustos ar draudžiamos, ar stengiamasi užtarti draudžiamasis knygų mokslas, įrodinėjama, jog nesą klaidos ir t. t. Bet čia neįeina tas, kurs giria autoriaus stilių, išsireiškimus, gabumą ar nedraudžiamus knygų objektus. Išimtis — jeigu tai virstų pagyrimu ar patvirtinimu pačių knygų.

3) Nusikalsta, kas žinodamas be reikiamo leidimo skaito apostatų, eretikų ar atskalūnų knygas, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tas knygas, kurios yra įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais.

Kalbamasis nusikaltimas būna štai kada:

a) Knygos turi būti tokios pat, kaip aukščiau.

b) Nusikalsta tas, kurs kalbamąsias knygas skaito.

Skaito taip pat, kaip aukščiau kalbėjome. Tik turi paskaityti tiek, kiek sudaro „materiam gravem", kaip aukščiau.

Ar nusikalsta tas, kurs kitą prašo skaityti draudžiamąją knygą? Tai prieš Kodeksą I. C. kanonistai neigdavo ir tai be jokios restrikcijos. Tą pat tebetvirtina kai kurie šiandienykščiai kanonistai ir moralistai[4]). Jų įrodymas yra tas, kad kan. 2318, § 1 nieko nesakąs apie prašančiuosius skaityti. Kalbamasis dalykas, mano išmanymu, pareina nuo to, ar prašomasis skaitytojas turi reikiamą leidimą skaityti tas knygas ar ne. Pirmuoju at-

---

[1]) Pav.: F. Cappello, De censuris[2], Taurinorum Augustae 1925, n. 229; P r. Cerato, Censurae vigentes[2], n. 70; A. Vermeersch et I. Creusen, Epitome Iuris canonici, III[2] n. 517; F. Caels Bouuaert et G. Simenon, Manuale Iuris canonici[2], n. 1311.

[2]) Pav.: H. Noldin - A. Schönegger, De censuris[15], Oeniponte 1923, n. 61.

[3]) Pav., Caviglioli, pas I. Chelodi, Jus poenale, Tridenti 1920, n. 60, I. Chelodi, t. p.

[4]) Pav.: F. M. Cappello, t. p. n. 233; Alb. Cipollini. De censuris, Taurrini 1925, n. 185; H. Noldin, De praeceptis Dei et Ecclesiae[15], Oeniponte 1922, n. 706.

veju iš tikrųjų nenusikalstama. Antruoju atveju tikrai nusikalstama. Tai bendrininkavimas (cooperatio). Į priešininkų įrodymą atsakytina tai, kad bendrosios baudžiamųjų teisių taisyklės, mūsų atveju bendrininkavimo, kiekviename kanone savaime numanios ir jos minėti kan. 2318, § 1 būtų liuksusas.

c) Skaitydamas kalbamąsias knygas, nusikalsta tik tas, kurs skaito be reikiamo leidimo.

Kalbamasis nusikaltimas turi pateisinamąjį žodelį „žinodamas" (scienter). Todėl kas mažina žmogaus atsakingumą, tas pateisina nuo nusikaltimo.

4) Nusikalsta tas, kurs žinodamas ir be reikiamo leidimo laiko apostatų, eretikų ar atskalūnų knygas, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tas knygas, kurios yra įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais.

Čia nusikalstama:

a) Kai knygų esama tokių pat, kaip aukščiau.

b) Kas kalbamąsias knygas laiko. Laiko pas save ar pas kitą,neturintį reikiamo leidimo. Paskutiniuoju atveju nusikalsta taip tas, kieno knygos laikomos, taip tas, kurs jas laiko. Be to, nesvarbu, kuriam reikalui knygos laikomos, pav., pačiam skaityti ar kitiems davinėti, parduoti ir t. t. Dar nesvarbu, ar laikytojas moka skaityti pats ar ne. Todėl šis draudimas liečia bet kokiuos knygynus ir bibliotekas. Čia nusikalsta tikrieji jų savininkai. Jeigu knygynas priderėtų kuriai draugijai, tai nusikalsta draugijos pirmininkas, bibliotekorius ir visi tie, kurie įeina į jos turtų savininkų katalogą. Atbulai, vargu čia įeina knygų pardavinėtojai ir bibliotekų knygų davinėtojai, jeigu ne jų pačių yra knygynas ar biblioteka; nes jie nėra laikytojai knygų. Tiesa, H. Noldin - Schönegger išskiria viešąsias bibliotekas[1]). Bet jis kalba be įrodymų ir tai prieštarauja kan. 2318, § 1, kur nėra jokios restrikcijos.

Nusikalstama tada, kai laikomos knygos ilgoką laiką — laiką, kur labai nusidedama.

c) Nusikalsta tas,kurs kalbamąsias knygas laiko be reikiamo leidimo.

Kalbamasis nusikaltimas taip pat turi pateisinamąjį žodelį „žinodamas" (scienter).

I pastaba. — Jeigu kas turi kalbėtąsias draudžiamąsias knygas, praktiškas išėjimas yra prašyti reikiamo leidimo skaityti ir laikyti, ar įduoti, atiduoti ar parduoti turinčiam reikiamą leidimą, tokias knygas skaityti ar laikyti.

II pastaba. — Kalbėtųjų knygų skaitymas ir laikymas yra du atskiri nusikaltimai. Kolei anos knygos laikomos ir skaitomos, tėra vienas skaitymo nusikaltimas. Kai jos laikomos perskaičius, antras nusikaltimas.

III pastaba. — Skaityti, laikyti ir t. t. tos knygos, kurios yra draudžiamos tik įgimtąja teise. paprastai draudžiamos bažnytinėmis teisėmis ar stačiai įdėtos į draudžiamųjų knygų Indeksą, nėra

---

[1]) De censuris[15], n. 62.

nusikaltimo. Konsekvenčiai už tai neužsitraukiama draudžiamųjų knygų bažnytinių bausmių. Tai tik nuodėmė.

5) Nusikalsta tie autoriai ir leidėjai, kurie spausdina Šv. Rašto knygas ar Jo pastabas ar komentorius be reikiamo leidimo.

Čia pasakytina štai kas:

a) Nesvarbu, ar Šv. Rašto originalas ar vertimas spausdinamas. Taip pat nesvarbu, ar spausdinamas visas Šv. Raštas ar tik Jo dalys. Tik paskutiniuoju atveju spausdinys turi būti tokio didumo, kaip knygos tikrąja prasme, būtent, — 160—250 psl. in 8^0. Tai rodo kan. 2318, § 2 žodis „knygas" (libros).

b) Šv. Rašto pastabos vadinasi atskirų Jo skyrių ar tekstų paaiškinimai. Komentoriai — kai aiškinamos ištisos Šv. Rašto dalys ar knygos.

Šv. Rašto pastaboms ir komentoriams nereikia didumo knygos tikrąja prasme, nes kan. 2318, § 2 jų nevadina knygomis. Todėl nieku gyvu negalima sutikti su tais, kurie ir čia reikalauja knygos didumo[1]).

c) Nusikalsta kalbamųjų knygų ir raštų autoriai ir leidėjai, kurie rūpinasi jas išspausdinti. Atbula, nenusikalsta spaustuvė, raidžių rinkėjai ir t. t., nebent jeigu jie leistų. Net pats autorius nenusikalsta, kai visai be jo spausdinama.

d) Nusikalstama, jeigu be reikiamo leidimo spausdinama.

e) Nusikalstama jau tada, kai kalbamosios knygos ar raštai įduodami spausdinti. Tai rodo kan. 2318, § 2 tekstas, plg. kan. 2318, § 1, kur pirmajame pasakyta „opere publico iuris facto", o antrajame tepasakyta „qui... imprimi curant".

Bausmės už draudžiamųjų knygų nusikaltimus yra šios:

1) Įvykio ekskomunika, speciališkai rezervuota Apaštališkajam Sostui, štai už ką:

a) Už išleidimą apostatų, eretikų ar atskalūnų knygų, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala.

c) Už skaitymą apostatų, eretikų ar atskalūnų knygų, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tų knygų, kurios įvardytai yra uždraustos apaštališkaisiais raštais.

c) Už skaitymą apostatų, eretikų ar atskalūnų knygų, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tų knygų, kurios yra įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais.

d) Už laikymą apostatų, eretikų ar atskalūnų knygų, kur įrodinėjama apostazija, erezija ar atskala, ar tų knygų, kurios yra įvardytai uždraustos apaštališkaisiais raštais.

2) Įvykio ekskomunika, niekam nerezervuota, už išleidimą Šv. Rašto knygų ar Jo pastabų ar komentorių be reikiamo leidimo.

Prieš Kodeksą I. C. už draudžiamųjų knygų nusikaltimus bausmės buvo tokios pat, kur dabar. Tik visai nenusikalsdavo tie, kurie išleisdavo, gindavo, skaitydavo ar laikydavo knygas, parašytas atskalūnų, kur buvo įrodinėjama atskala.

---

[1]) Pav.: A. Vermeersch Theologiae moralis principia, III n. 901; N o l d i n, De praeceptis[15], n. 707.

8. Draudžiamosioms knygoms skaityti ir laikyti reikia leidimo. Jis duodamas kartais pačiomis teisėmis ir dažniausiai pažymėtai, arba atskiriems asmenims.

Pačios teisės leidžia skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas štai kam:

1) Leidžiama yra vartoti, t. y. skaityti ir laikyti, kai kurios draudžiamosios knygos tiems, kurie bet kaip studijuoja teologiją ar Šv. Raštą. Kalbamieji asmens yra šie:

a) Kunigų seminarijų klierikai, teologai ir katalikiškų universitetų ar fakultetų teologijos, pav., dogmatinės, moralinės, apologetikos, bažnytinių teisių ir Šv. Rašto studentai.

b) Visi, galima sakyti, kunigai, kurie, baigę teologijos mokslą, toliau skaitydami ar mokydamiesi gilina teologijos mokslą kan. 129—131.

c) Teologijos, bažnytinių teisių ir Šv. Raršto dėstytojai ar profesoriai ir net šiaipjau mokyklų tikybos dėstytojai.

d) Kunigai teologai ar bažnytinių teisių rašytojai, kai tikrai studijuoja ar rašo teologijos ar bažnytinių teisių temomis.

e) Pasaulininkai, kurie studijuoja, nors privatiškai, ar rašo teologijos ar bažnytinių teisių temomis, iki studijuoja ar rašo ir t. t.

Ką tik kalbėtųjų dalykų pamatas yra tas, kad kan. 1400 sako „quovis modo operam dant" (bet kaip studijuoja).

Atbulai, čia neįeina tie klierikai, kurie teologijos dar nestudijuoja. Taip pat čia neįeina kunigai filosofai, šiaipjau kunigai, šiaipjau pasaulininkai ir t. t.

Kalbėtieji asmens gali skaityti ir laikyti šias knygas:

Pirma, Šv. Rašto leidinius, išleistus bet kurių nekatalikų, ir jų verstus ar išleistus Šv. Rašto vertimus, draudžiamus Kodekso I. C. (kan. 1399, n. 1).

Antra, Šv. Rašto vertimus gyvosiomis kalbomis be Apaštališkojo Sosto patvirtinimo ar be pastabų ir vyskupo patvirtinimo ir priežiūros, kur draudžia kan. 1391.

Kalbamosioms knygoms skaityti ir laikyti vis dėlto reikia šių sąlygų:

a) Knygos turi būti išleistos sąžiningai ir nesufalsifikuotos (fideliter et integre). Tik nekatalikų senųjų vertimų „fidelitas" galimas suprasti relatyviškai (sensu relativo), būtent, jeigu vertimas yra toks pat. koks seniau buvo išleistas. Tik į vieną kitą nesvarbią klaidą nežiūrima. Taip sako kanonistai, pav., A. Vermeersch et I. Creusen, Epitome, III n. 70.

b) Knygos įžangoje ar pastabose neturi būti puolamos katalikų tikybos dogmos. Puolama — ne tik tvirtinama, bet dar įrodinėjama. Tai rodo kan. 1400 žodis „impugnare" (pulti).

2) „S. R. E. kardinolus, vyskupus, net titularinius, ir kitus ordinarus, laikantis tam tikros atsargos, nesaisto bažnyčios knygų draudimas" — kan. 1401. Visi šie asmens gali skaityti ir laikyti knygas, draudžiamąsias visuotinėmis ir dalinėmis bažnytinėmis teisėmis. Tiks jie vis dėlto turi būti tam tikrai atsargus, pav., saugotis sielos pavojaus, nepapiktinti kitų ir t. t. Tai draudžia pati įgimtoji teisė.

Be to, draudžiamąsias knygas skaityti ir laikyti gali leisti štai kas:

1) Apaštališkasis Sostas visame pasauly taip savo, taip kitų draudžiamąsias knygas. In specie kalbant, draudžiamąsias knygas skaityti ir laikyti kartais leidžia pats šv.tėvas.Šiaip jau tai leidžia S.C.S. Officii visame pasauly, S. C. de prop. Fide — savo kraštuose ir S. C. pro Ecclesia Orientali — Rytų Apeigų Bažnyčios nariams.

2) Ordinarai. Jie kan. 1402, § 1 gali štai ką:

a) Gali leisti skaityti ir laikyti savo draudžiamąsias knygas.

b) Gali greitame reikale leisti savo valdiniams skaityti ir laikyti atskiras knygas, kur draudžiamos pačiomis teisėmis ar Apaštališkojo Sosto dekretais. Tik reikia teisingos priežasties (iusta causa), nes čia svetimas įstatymas.

Be to, ordinarai turi Apaštališkojo Sosto įgaliotų generalinių galių leisti savo valdiniams skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas. Jos duodamos ar tam tikram skaičiui atvejų, ar tam tikram metui, pav., trejiems metams, ar neterminuotai arba amžinai. Tik tada reikia laikytis šių sąlygų: Vieną, leidinėti su atodaira (cum delectu). Su atodaira taip knygų, taip skaitytojo atžvilgiais. Pirmojo dalyko pavyzdys—negalima leisti skaityti nepadorių knygų (libros obscenos) ir tų, kurios stengiasi išversti tikybos pamatus. Antrojo dalyko pavyzdys — reikia veizėti, ar skaitytojas yra mokytas, dorovingas ir t. t. Kitaip leidimai gali padaryti daug bloga. Antra, reikia teisingos ir protingos priežasties (iusta ar rationabilis causa), nes čia svetimas įstatymas.

3) Apaštališkojo Sosto legatai[1]).

9. Leidimo skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas reikia prašyti S. C. S. Officii, misijų kraštuose — S. C. de prop. Fide ir Rytų Apeigų asmenims — S. C. pro Ecclesia Orientali.

Kurijos stilium prašyme reikia pažymėti šie dalykai:

1) Prašytojo savumai, pav., kapelionas, profesorius, klebonas, universiteto studentas, rašytojas ir t. t.

2) Prašymo tikslas.

3) Reikia pridėti savo ordinaro rekomendacija. Vienuoliams užtenka savo vyresniųjų rekomendacijos.

Be to, leidimo skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas galima prašyti ordinarus ir t. t. Tik jie nesavo draudžiamųjų knygų skaityti ir laikyti įprastai negali leisti amžinai.

10. Leidimas skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas aiškintinas yra, laikantis rašto teksto. Todėl veizėtina yra į sąlygas, išimtis ir t. t.

Be to, šiaipjau kalbamasis leidimas aiškintinas yra plačiai (late); nes tai daugiau yra privilegija, nekaip dispensa. O privilegijos aiškinamos plačiai. Todėl jeigu kas gavo leidimą skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas, tas taip pat gali skaityti ir laikyti kitus blogus rašinius, pav., laikraščius.

---

[1]) Facultates legatorum apostolicorum, cap. I, n. 14: „Concedendi ad normam const. Officiorum et munerum facultatem retinendi ac legendi prohibitos libros et ephemerides, cum cautelis et sub limitationibus quae necessaria vel utilia singulis casibus videbuntur et in usu penes S. Congr. S. Officii sunt".

Toliau, bet kieno leidimas skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas turi galią visur. Todėl net vietos ordinaro leidimas turi galią visame pasauly.

Galop, gavus leidimą dėl vienos priežasties, galimas jis vartoti kitam galui (ob alium finem). Nes spėjama, kad vyresnysis absoliutiškai leido. Išimtis — jeigu kas kita pažymėta leidime.

11. „Jeigu kas gavo apaštališkąjį leidimą skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas, tai tuo pačiu dar negali skaityti ir laikyti savo ordinarų draudžiamųjų knygų, nebent jeigu apaštališkasis indultas pažymėtai būtų leidęs skaityti ir laikyti bet kieno draudžiamąsias knygas" — kan. 1403, § 1. Todėl prašant Apaštališkąjį Sostą leisti skaityti ir laikyti draudžiamąsias knygas, reikia pažymėti, jog prašoma leisti taip visuotinių teisių arba Apaštališkojo Sosto, taip dalinių teisių, arba savo ordinarų draudžiamąsias knygas.

„Be to, griežtai įsakytos saugoti draudžiamosios knygos, kad nepatektų į kitų rankas" — kan. 1403, § 2.

12. „Knygų pardavėjai neparduoda, neskolina ir nelaiko ex professo šlykščių knygų (de obscenis); kitų draudžiamųjų knygų viešai neišstato pardavinėti (venales ne habeant) be Apaštališkojo Sosto leidimo, ir neparduoda tiems, kurie išmintingai galimi spėti teisiai prašą" — kan. 1404.

„Vendere" — parduoti prašančiam.

„Venales habere" — viešai išstatyti, kur bet kas gali tuoj pirkti.

T e i s i a i p r a š ą — pardavėjas vis dėlto nebūtinai turi klausti pirkėją, ar šis turįs leidimą. Tai būtų labai nepatogu ir leidimas spėjamas.

13. „Kiekvienas gautas leidimas nieku gyvu nieko nepaleidžia nuo įgimtosios teisės draudimo skaityti tas knygas, kurios artimai (proxime) yra pavojingos jo sielai" — kan. 1405, § 1.

Be to, „Vietos ordinarai ir kitų sielų ganytojai tiksliai teįspėja tikinčiuosius dėl blogų, labiausiai draudžiamųjų knygų, pavojaus ir skriaudos", — kan. 1405, § 2. Kalbamasis pavojus dažnai kyla iš laikraščių ir periodinių leidinių. Todėl čia labiausiai reikia budėti.

14. Baudžiamasis Statutas, str. 281, sako: „Kas nusižengė laikęs parduoti, pardavinėjęs, rodęs viešai arba kaip kitaip platinęs žinomai begėdiškus rašinius arba paveikslus, tas baudžiamas

areštu ne daugiau kaip trims mėnesiams arba bauda ne daugiau kaip trims šimtams rublių.

Be to, jei nusižengėlis yra prekėjas arba laikraščio redaktorius, tai teismui leidžiama atimti jam teisę pirkliauti arba redaktoriauti nuo vienų ligi penkių metų".